

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/144452,Archiwum-Pelne-Pamieci-Rolnicza-Solidarnosc-w-Charsznicy.html>
17.04.2024, 05:00

Archiwum Pełne Pamięci. Rolnicza „Solidarność” w Charsznicy

Jednym z ciekawszych darów, który trafił do Archiwum IPN w Krakowie z rąk osoby prywatnej są materiały przekazane w kwietniu 2015 r. przez Franciszka Seweryna, byłego przewodniczącego Zarządu Gminnego NSZZ RI „Solidarność” w Charsznicy. Dotyczą one powołania i działalności struktur rolniczej „Solidarności” w gminie Charsznica w latach 80. i na początku lat 90. XX wieku.

Historia powołania NSZZ RI „Solidarność” związana jest z protestami robotniczymi z 1980 r., które wywołały duże poruszenie również wśród mieszkańców wsi. Próby podejmowane w celu rejestracji niezależnych organizacji związkowych na tych terenach („Solidarność Wiejska”, „Solidarność Chłopska”, „Związek Producentów Rolnych”) były jednak konsekwentnie odrzucane przez sąd. Spowodowało to strajki ludności wiejskiej, które zmusiły stronę rządową do podjęcia rozmów. Ich efektem było podpisanie Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich (19-20 lutego 1981 r.), które co prawda nie dawały gwarancji rejestracji niezależnych związków zawodowych na wsi, ale z drugiej strony stanowiły wyraźny sygnał uznania przez władze podmiotowości strony strajkowej.

Na zjeździe organizacji chłopskich w Poznaniu (8-9 marca 1981 r.) powołano ogólnopolski Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”, na którego czele stanął Jan Kułaj. Kluczowym momentem w walce o rejestrację organizacji stało się pobicie przez funkcjonariuszy MO

Materiały przekazane do Archiwum IPN przez Franciszka Seweryna. Fot. IPN

Materiały przekazane do Archiwum IPN przez Franciszka Seweryna. Fot. IPN

przedstawicielei rolniczej „Solidarności” podczas obrad Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Zajścia te wywołały falę protestów w całej Polsce, które do historii przeszły pod nazwą kryzysu bydgoskiego. Strona rządowa po raz kolejny zmuszona była podjąć rozmowy z przedstawicielami wsi. W rezultacie 12 maja 1981 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie zarejestrował NSZZ RI „Solidarność”.

Materiały przekazane do Archiwum IPN przez Franciszka Seweryna. Fot. IPN

Odzwierciedlenie tych gorących dni odnaleźć możemy w przekazanych do Instytutu protokołach z posiedzeń Gminnego Komitetu Założycielskiego NSZZ RI „Solidarność” w Charsznicy z 1981 r. Podczas pierwszego z nich głos zabierali m.in. uczestnicy strajku ustrzyckiego i bydgoskiego, którzy przedstawili zebrany przebieg tych wydarzeń i treść porozumień zawartych ze stroną rządową. Podczas obrad wybrano także pierwsze władze GKZ NSZZ RI „Solidarność” w Charsznicy.

Materiały przekazane do Archiwum IPN przez Franciszka Seweryna. Fot. IPN

Przewodniczącym GKZ został Maciej Donica, a wśród członków Zarządu znalazł się m.in. Franciszek Seweryna. W protokołach z kolejnych posiedzeń odnaleźć można przede wszystkim dyskusje dotyczące realizacji konkretnych postulatów rolników, takich jak melioracja łąk, remont zlewni mleka w Witowicach, czy utwardzenie drogi łączącej Pstroszycę z Uniejowem.

Wprowadzenie stanu wojennego i delegalizacja NSZZ RI „Solidarność” po raz kolejny pozbawiła rolników wpływu na zmiany zachodzące na wsi. Ponowna rejestracja związku była możliwa dopiero 20 kwietnia 1989 r. Działalność wznowił także Zarząd Gminny NSZZ RI „Solidarność” w Charsznicy pod przewodnictwem Franciszka Seweryna. Szczególną uwagę warto zwrócić na sprawozdanie jego autorstwa za okres II kadencji ZG, w którym szeroko omówił problemy związku z przełomu lat 1989 i 1990. Dominują takie zagadnienia jak nieudane próby scalenia na terenie gminy całego ruchu ludowego, czy też ogromny spadek liczby członków związku. Warto podkreślić, że w tamtym czasie za jedną z najistotniejszych spraw uważano działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Jak wynika z przekazanych dokumentów związek był partnerem dla władz gminnych, które

konsultowały swoje posunięcia z zarządem organizacji, m.in. przy rozdziale maszyn rolniczych, czy ustalaniu cen skupu artykułów rolnych.

Wśród materiałów przekazanych przez Franciszka Seweryna szczególną uwagę przykuwa jeden eksponat. Jest to dużych rozmiarów transparent (0,85 na 2 metry) zawierający logotyp NSZZ RI „Solidarność” wraz z wezwaniem: „Broń godności umęczony Chłopie”. Ponadto odnajdziemy tu także pieczętkę przewodniczącego Zarządu Gminnego NSZZ RI „Solidarność” w Charsznicy, a także pieczętkę Zarządu Gminnego w Charsznicy – Region Świętokrzyski NSZZ RI „Solidarność”. Zbiór uzupełnia kilkanaście sztuk plakietek z logo NSZZ RI „Solidarność”.

Misją IPN jest zachowanie pamięci o dziejach Polski i Polaków w XX wieku. W szczególny sposób jest ona realizowana poprzez projekt **Archiwum Pełne Pamięci**, skierowany do osób prywatnych i instytucji, które chcą przekazać IPN-owi zgromadzone materiały historyczne i pamiątki z epoki. Ocalone od zapomnienia są starannie zabezpieczane i opisywane przez pracowników Instytutu, aby przez kolejne lata mogły służyć badaczom najnowszej historii lub jako pomoc edukacyjna dla najmłodszych pokoleń Polaków. Informacje o projekcie **Archiwum Pełne Pamięci** - tel. **12 289 14 12** oraz w internecie: <https://archiwumpamieci.pl>

Tekst Radosław Kurek

{GALERIA:586498-586501-586510-586504-586507}